

SPIEGEL

Mensen hebben wat met spiegels. Wie kent niet het verhaal van de slechte stiefmoeder die de spiegel vraagt wie de mooiste in het land is? Er zijn in ons land dan ook weinig huizen zonder spiegel te vinden. Een bijzonder soort vormen lachspiegels. Zij zijn zodanig geconstrueerd dat een beeld vervormt. In beginsel brengt het resultaat de toeschouwer tot lachen. De redactie keek onlangs ook in de spiegel. Niet met de vraag of de *Militaire Spectator* de mooiste was. Ook niet om te lachen. Wel omdat het gehouden lezersonderzoek daarom vroeg.

In 2006 vond een lezersonderzoek plaats. Het was, na de nodige jaren, in feite het tweede dat ooit werd gehouden. Het Dienstencentrum Gedragswetenschappen van de Bedrijfsgroep Personele Diensten, onderdeel van het CDC, voerde het onderzoek uit en tekende daarmee voor de gewenste onafhankelijkheid. Er werd ook een non-response onderzoek uitgevoerd om de validiteit van de bevindingen te controleren. De officieren van de Koninklijke Marine zijn overigens niet bij dit onderzoek betrokken. Zij ontvingen het tijdschrift nog niet of eerst kort toen de data werden verzameld. Wat gaf de spiegel te zien?

Twee bevindingen maakten de redactie, in alle bescheidenheid, trots. Allereerst de respons. De *Militaire Spectator* wordt automatisch toegezonden. Desondanks reageerde 20 procent van de lezers. Bij ervaringsdeskundigen geldt dit als een verheugend groot percentage dat getuigt van betrokkenheid.

Die betrokkenheid komt ook naar voren uit de meer dan vierhonderd reacties op de 'open vraag'. Uiteraard waren niet al deze commentaren positief: sommigen lieten weten geen interesse te hebben of de inhoud te abstract of te moeilijk te vinden. Anderen gaven te kennen dat ze naar het blad uitkeken, moedigden aan zo door te gaan of droegen suggesties aan voor

inhoud en verpakking. Vanzelfsprekend waren hier weer veel verschillende opvattingen. Sommigen wilden bepaalde thema's niet of minder besproken zien; anderen wilden juist meer aandacht voor deze of andere onderwerpen, sommigen wilden meer kleur, anderen juist weer minder. Een enkeling gaf zelfs aan het blad tijdens de vakantie mee te nemen om dan met plezier vooral de rubriek 'Meningen van anderen' door te nemen.

Hoe dan ook: meer dan vierhonderd lezers namen de moeite om met een persoonlijke reactie te komen. Kritische opmerkingen nemen wij ter harte, positieve geven steun in de rug. De redactie dankt iedereen die de moeite nam de enquête in te vullen.

De tweede bevinding is het feit dat 87 procent van de respondenten bevestigt dat de *Militaire Spectator* bijdraagt aan de kennis over de krijgsmacht en de omgeving waarin zij functioneert en opereert. Dit betekent dat de redactie haar missie naar behoren uitvoert.

De verdeling van de respons over de krijgsmachtdelen en over rangen en schalen wijkt niet af van de werkelijke verdeling binnen het personeelsbestand. Wat opvalt, is dat slechts 2 procent van onze lezers die reageerden jonger is dan 25 jaar. Wij weten dat cadetten en adelborsten niet op de verzendlijst staan. Voor het overige gaat de redactie er van uit dat in de aangeleverde adresbestanden geen onderscheid wordt gemaakt tussen officieren met welk contract dan ook.

Het is ons bekend dat van de reserve-officieren verzoeken zijn gekomen om het tijdschrift te mogen ontvangen. Voor ons bestaat er geen verschil. Als het gaat om burgerpersoneel gaat de *Militaire Spectator* naar iedereen van schaal 12 en hoger. Uiteraard is dit ook van invloed op de gemiddelde leeftijd van de lezers.

Wat waren de verdere bevindingen?

Van de respondenten leest 51 procent het blad (bijna) altijd en 34 procent leest het soms. Dit lijkt ons een positieve score. Dat een groot deel van de lezers de inhoud niet van a tot z leest verbaast niet, gegeven de diversiteit van de bijdragen in ons tijdschrift. De belangstelling van elke lezer gaat uiteraard uit naar informatie die hem of haar om welke reden dan ook relevant of interessant lijkt. Als het gaat om verschijningsfrequentie is er toch een aanzienlijk percentage dat het maandelijks verschijnen niet als iets heiligs ziet. Wij achten echter op de korte termijn geen dwingende redenen aanwezig om van de huidige elf nummers per jaar af te wijken.

Het editoriaal, de artikelen en de columns worden gemiddeld het meest gelezen. De boekrecensies en de samenvattingen het minst. Wij weten dat sommigen nu juist wel met veel plezier van de boekrecensies kennis nemen. De vraag is of wij ons moeten laten leiden door deze bevinding, of dat wij recensies blijven plaatsen, ongeacht het aantal lezers daarvan. De redactie zal zich echter wel op de opzet van deze rubriek bezinnen.

De samenvattingen spelen in onze optiek vooral een rol bij latere naslag. De *summaries* hebben te maken met het internationale gebruik van het blad, al was het maar omdat de *Militaire Spectator* een plaats heeft gekregen in één van de databases van de *Cambridge Scientific Abstracts*.

Editoriaal, artikelen en columns worden, in cijfers, met een zeven gewaardeerd. Desondanks blijven wij bij elke bijdrage drie vragen stellen: is de tekst relevant? Is de tekst interessant? En: is de tekst toegankelijk? De vormgeving krijgt gemiddeld hetzelfde cijfer als waardering. Wij gaan er van uit dat hier met name de effecten van kleur en andere wijzigingen in de opmaak

een rol spelen. Toch blijft deze vormgeving onze aandacht vragen. Aantrekkelijkheid proberen wij te combineren met een zekere degelijkheid. Diverse lezers hebben overigens op dit gebied nuttige suggesties gedaan waarover wij zeker zullen nadenken.

Ten slotte: inhoud en digitalisatie. Wij proberen de inhoud van het blad afwisselend te laten zijn. De krijgsmacht is een complexe organisatie met vele gezichten en zij kent veel verschillende deskundigheden. Nooit zal 'alles' dus voor 'iedereen' even interessant kunnen zijn. Uit het onderzoek komt geen duidelijk beeld naar voren wat inhoudelijk gemist zou kunnen worden. Het is wel duidelijk dat wij onze lezers zouden plezieren met meer artikelen over tactische en operationele onderwerpen en politiek- en militair-strategische thema's. Dit heeft onze aandacht.

De bevindingen rond digitalisatie zijn niet eenduidig. Helder is wel dat een overgrote meerderheid digitalisatie uitsluitend ziet als een aanvulling op de papieren versie en zeker niet als een vervanging. De boodschap dat een tijdschrift ter hand moet kunnen worden genomen blijft van kracht.

Het lezersonderzoek geeft ons een eerlijk beeld van de mening van onze lezers. De grote lijnen betekenen een steun in de rug. Niet onbelangrijk voor een redactie die bezig is met dit blad, niet minder voor alle anderen die proberen de *Militaire Spectator* lezenswaardig te houden en daarmee worden ook nadrukkelijk de tientallen auteurs bedoeld die met hun bijdragen het tijdschrift willen verrijken.

Uiteraard was het niet alleen maar lof. Er zijn kritische kanttekeningen die wij ter harte nemen. Diverse punten zullen in de komende periode aandacht krijgen. Het was goed om eens in de spiegel te kijken. De redactie gaat met frisse moed verder.